

Protocol "Agressie tegen politieke ambtsdragers gemeente Dordrecht"

Inleiding

Voor politieke gezagsdragers en voor democratisch gekozen volksvertegenwoordigers is het belangrijk dat zij gemakkelijk benaderbaar zijn, open in de samenleving kunnen staan, het politieke debat vrij kunnen voeren, publieke taken vrij van dwang en drang kunnen uitoefenen en dat besluiten zonder druk kunnen worden genomen. Zij kunnen worden geconfronteerd met grensoverschrijdend gedrag van burgers: uitschelden, beledigen, persoonlijke bedreiging of bedreiging aan het adres van familie, langdurig stalken, fysieke agressie en in extreme gevallen bijvoorbeeld gijzeling.

Grensoverschrijdend gedrag kan - bedoeld of onbedoeld - de besluitvorming beïnvloeden en raakt dan aan de integriteit van de besluitvorming. De onlustgevoelens die worden veroorzaakt door dreiging en agressie, kunnen daarnaast een grote impact hebben op degene die het overkomt en op zijn of haar omgeving. Ervaring met agressie kan leiden tot vermindering van het plezier in het uitoefenen van de functie, minder goed functioneren of ziekteverzuim. Politieke gezagsdragers vervullen hun publieke taken per definitie in de openbaarheid; de manier waarop zij omgaan met agressie heeft zodoende altijd een voorbeeldfunctie.

1. Basisafpraak

De basisafpraak is dat de individuele bestuurder of politicus grensoverschrijdend gedrag vanwege zijn of haar functie altijd intern meldt en vervolgens overlegt over de te volgen handelwijze. De in dit protocol opgenomen afspraken zijn erop gericht om in overleg regie te voeren zodra sprake is van grensoverschrijdend gedrag tegen bestuurders of raadsleden.

Waar in dit protocol wordt gesproken over "raadsleden" wordt daaronder tevens verstaan commissieleden, oud-raadsleden en fractiemedewerkers voor zover grensoverschrijdend gedrag betrekking heeft op hun functioneren als (voormalig) raadslid, respectievelijk op politieke werkzaamheden zoals het optreden als woordvoerder in commissievergaderingen.

Uitgangspunt is dat de gemeente Dordrecht grensoverschrijdend en ontoelaatbaar gedrag ook tegen haar politieke ambtsdragers onder geen beding accepteert en dat dit gedrag altijd een vervolg krijgt.

2. Wat is grensoverschrijdend/ontoelaatbaar gedrag?

Onder emotioneel gedrag wordt verstaan dat een burger op een emotionele manier begrip vraagt voor zijn persoonlijke situatie, kritiek geeft op de regels of op het beleid van de gemeente, of bijvoorbeeld boos is over een beslissing van de gemeente. Emotioneel gedrag is van korte duur en laat zich corrigeren. Voor dergelijk gedrag kan (enig) begrip worden getoond. Emotioneel gedrag is niet verboden, boosheid is niet grensoverschrijdend en is geen agressie.

Grensoverschrijdend gedrag is: aanhoudend emotioneel gedrag, aanhoudende boosheid of het aanhoudend uiten van beledigingen en gedrag dat - nadat de burger erop is aangesproken - niet verandert of verergert.

Het gedrag is gericht op:

- het (door dreiging en agressie) teweegbrengen van onlustgevoelens,
- het op verstoren van de orde of op ontoelaatbare wijze beïnvloeden van de taakuitoefening,
- het veroorzaken van letsel of schade.

Onder agressie wordt in navolging van de zogenaamde Eenduidige Landelijke Afspraken (*Eenduidige landelijke afspraken bij agressie en geweld tegen functionarissen met een publieke taak (ELA) van politie en Openbaar Ministerie, d.d.10 april 2010*)

verstaan: lichamelijke en verbale geweldpleging, belaging, intimidatie en bedreiging gepleegd in of door omstandigheden die verband houden met de uitvoering van de

publieke taak. Dit kan gepaard gaan met beschadiging van goederen. Onder agressie wordt in dit protocol ook verstaan ieder gebruik van geweld.

3. Melden van grensoverschrijdend gedrag

Grensoverschrijdend gedrag wordt altijd intern gemeld.

- Raadsleden melden incidenten bij de eigen fractievoorzitter en de griffier. De griffier stelt de burgemeester op de hoogte van de melding.
- Wethouders melden incidenten bij de gemeentesecretaris. De gemeentesecretaris stelt de burgemeester op de hoogte van de melding.
- De burgemeester meldt een incident bij de gemeentesecretaris en de griffier wordt hiervan op de hoogte gebracht.

Alle meldingen worden door de griffier respectievelijk de gemeentesecretaris geregistreerd in het Gemeentelijke Incidenten Registratiesysteem (GIR) van de gemeente. Voor toegang tot het meldingssysteem wordt aangesloten bij de gemaakte afspraken met de daarbij behorende namen van personen.

De resultaten van de registratie van incidenten worden zonder vermelding van persoonsgegevens meegenomen in het sociaal jaarverslag.

4. Interne maatregelen

Na iedere interne melding wordt besproken welke maatregelen tegen de veroorzaker worden genomen. Daarbij kunnen diverse afdelingen binnen Dordrecht en het SCD ondersteuning bieden. Al naar gelang de ernst van het grensoverschrijdend gedrag (en als sprake is van herhaald gedrag) kan de gemeente:

- de persoon verwijderen uit een gebouw/van een terrein;
- mondeling of schriftelijk waarschuwen;
- (tijdelijk) beperken van de toegang tot de gemeentelijke gebouwen of van de dienstverlening. De burgemeester en de politieke gezagsdragers zijn ten allen tijde bevoegd om een burger te verzoeken een gebouw te verlaten en mondeling de toegang tot een gebouw te ontzeggen. De schriftelijke ontzegging voor een bepaalde tijd is een besluit van de burgemeester;
- oproepen voor een (orde- of herstel)gesprek met een daartoe aangewezen vertegenwoordiger van de gemeente over het ongewenste gedrag;
- het voorval melden bij de politie (als het gedrag niet strafbaar is, maar wel grensoverschrijdend, kan melding worden gedaan bij de politie, zodat het incident in ieder geval bekend is bij de politie);
- aangifte doen bij de politie;
- of andere maatregelen treffen, al naar de omstandigheden.

De maatregelen worden bij voorkeur binnen 48 uur na het incident getroffen en schriftelijk door de burgemeester aangekondigd.

Maatregelen kunnen worden toegepast na iedere (interne) melding en ook als wordt besloten dat van een incident melding of aangifte wordt gedaan bij de politie. De maatregelen die door de gemeente worden genomen jegens de veroorzaker worden zo mogelijk meteen bij het doen van aangifte of bij de melding aan de politie doorgegeven en anders zo spoedig mogelijk na het nemen van deze maatregelen.

5. Melding en aangifte

Grensoverschrijdend gedrag kan strafbaar zijn. Het is van groot belang dat van mogelijk strafbaar gedrag zo snel mogelijk aangifte wordt gedaan.

Voorbeelden van grensoverschrijdend gedrag dat strafbaar kan zijn:

- schelden, (doods)bedreigingen uiten,
- dreigen met represailles, bedreigen (van familieleden) en uitvoeren van dreigementen,

- schoppen, spugen en andere fysieke agressie,
- letsel toebrengen of materiele schade veroorzaken en gedrag dat anderen in gevaar brengt.

De griffier en/of de gemeentesecretaris overleggen zo nodig met de betrokkenen en met de politie over de ernst van de situatie en de aangifte.

Bij het doen van aangifte kiest de bestuurder of het raadslid domicilie op het adres van de gemeente Dordrecht en nooit op het privéadres. De betrokkene laat zich bij de aangifte zo nodig bijstaan door een vertegenwoordiger van de gemeente.

Melden en aangifte moet zo volledig mogelijk gebeuren: wat is er gebeurd, waar en wanneer, wie heeft het gedaan of gezien? Als er een vermoeden bestaat dat er een verband bestaat tussen de agressie en een door de betrokkene of door zijn/haar partij ingenomen standpunt of besluit, wordt dit gemeld. Als sprake is van brieven, e-mail, boodschappen op een voicemail of dreigtweets, dan worden deze bewaard en wordt een kopie bij de melding gevoegd. Kenmerken van de dader(s) en zaken als kentekens worden zo mogelijk doorgegeven. Fotograferen van verdachten of hun voertuigen is alleen aan te raden als dat de eigen veiligheid of die van anderen niet in gevaar brengt.

6. Noodgevallen en alarmering beveiliging

Wanneer zich een **noodgeval** voordoet belt de bedreigde **altijd 112** en geeft aan waar hij/zij zich bevindt en (indien mogelijk) wat de situatie is.

Tijdens een noodgeval in een gemeentelijke locatie, zoals bijvoorbeeld in het Stadhuis wordt naast 112 ook altijd het interne noodnummer gebeld (Piketdienst 06 53378852: technisch beheerders van het team Gebouwenbeheer). Bij geen gehoor is er een tweede lijn van de Piketdienst beschikbaar (06 51505694: team Gebouwenbeheer). De Piketdienst belt eveneens 112 en schakelt zo nodig de beveiligingsorganisatie Seris in.

Opvang en begeleiding van de hulpdiensten en overige hand- en spandiensten wordt dan verzorgd door de Piketdienst. Zolang de dreiging duurt en de bedreigde niet weg kan komen, staat de eigen veiligheid van de bedreigde voorop. De bedreigde geeft de bedreiger zijn zin en laat dit uit houding en gedrag blijken. De bedreigde probeert kalm te blijven en de bedreiger niet te provoceren (met een grapje, onverwachte beweging of iets dergelijks).

7. Follow-up na melding en/of aangifte bij de politie

- De Hoofdofficier van Justitie wordt, door tussenkomst van de beleidsmedewerker bewaken, beveiligen & crisisbeheersing van het arrondissementsparket Rotterdam, door de politie op de hoogte gesteld bij een dreigingsmelding en/of een aangifte.
- Bij dreiging tegen een persoon ligt de verantwoordelijkheid voor de beslissing over het treffen beveiligingsmaatregelen in het kader van de strafrechtelijke handhaving en het stelsel bewaken en beveiligen bij de Hoofdofficier van Justitie en doet de politie voorstellen over de te nemen maatregelen (artikel 1 lid 2 Politiewet, aanwijzing beveiliging van personen, objecten en diensten).
- Als de burgemeester zelf onderwerp is van dreiging, blijft de Hoofdofficier van Justitie verantwoordelijk en kan worden overlegd met de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid van het Ministerie van Veiligheid en Justitie. Als de burgemeester slachtoffer is, wordt tevens de Commissaris van de Koning op de hoogte gesteld.
- Als het te verwachten effect en de aard van de gebeurtenis op het terrein van de openbare orde ligt, dan maakt de burgemeester zo nodig gebruik van zijn bevoegdheden op grond van de Gemeentewet.
- Aanvullende beveiligingsmaatregelen worden in goed overleg tussen gemeente, politie en OM getroffen en uitgevoerd.
- De politie voert maatregelen in de openbare ruimte uit (surveillance, cameratoezicht).

- De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van bijzondere maatregelen aan de woning in het kader van (be)dreiging en maatregelen die noodzakelijk zijn vanwege specifieke omstandigheden en risico's en eventueel herstel na afloop van de dreiging.
- De Arbeidsinspectie wordt binnen 24 uur gewaarschuwd door de griffier of de gemeentesecretaris als sprake is van een ernstig incident waarbij een politieke ambtsdrager lichamelijk of geestelijk letsel oploopt, in het ziekenhuis moet worden opgenomen, blijvende schade overhoudt aan de gezondheid of overlijdt aan de gevolgen.
- De gemeentesecretaris en/of de griffier zorgen voor terugkoppeling aan de betrokkenen over de strafrechtelijke vervolging en de resultaten daarvan.

8. Communicatie

De burgemeester is ten overstaan van de gemeenteraad (al dan niet vertrouwelijk) woordvoerder als het gaat om bedreiging van één of meer wethouders of raadsleden. De burgemeester kan zich desgewenst laten bijstaan door de Hoofd Officier van Justitie. Als de burgemeester direct betrokken is, wordt in overleg met de burgemeester, de locoburgemeester en eventueel de Commissaris van de Koning de handelwijze bepaald. Andere politieke ambtsdragers worden met instemming van het slachtoffer op de hoogte gebracht van een incident, tijdens een collegevergadering of presidiumoverleg. Vertrouwelijkheid wordt daarbij zo nodig in acht genomen. In het geval van voortdurende dreiging is het van groot belang dat niemand uitspraken doet die leiden tot verhoging van veiligheidsrisico's.

Communicatie en contacten met de pers worden overgelaten aan de voorlichter van de burgemeester. De voorlichter van de burgemeester stemt een eventuele communicatieboodschap bij een ernstige (be)dreiging af met de afdeling voorlichting van het Openbaar Ministerie. Getroffen (politie) maatregelen in de publieke ruimte worden nooit naar de pers gecommuniceerd. Afspraken over woordvoering worden altijd in acht genomen.

9. Vertrouwenslijn en contact met beroepsorganisaties

Incidenten tegen de burgemeester, wethouders en raadsleden kunnen door de betrokkenen (vertrouwelijk) gemeld aan de beroepsverenigingen (Nederlands Genootschap van Burgemeesters, Wethouders vereniging respectievelijk de Vereniging voor Raadsleden).

- Speciaal voor politieke gezagdragers en raadsleden is er een vertrouwenslijn (0800 2800 200) in het leven geroepen. Deze biedt zowel mentale ondersteuning na een incident als hulp bij het afwegen van de noodzaak tot melden en aangifte.
- De burgemeester kan daarnaast 24 uur per dag contact opnemen met de crisislijn van het Nederlands Genootschap van Burgemeesters.
- Ook de wethouders vereniging ondersteunt wethouders. De wethouders vereniging werkt samen met de Vertrouwenslijn.

10. Schade, opvang en nazorg na incidenten.

Het kan zijn dat er schade is geleden door de gemeente zelf, aan persoonlijke eigendommen van de betrokkene of dat er aanvullende kosten moeten worden gemaakt (bijvoorbeeld medische). Los van de vraag of de gemeente of de betrokkene verzekerd is voor de schade is het uitgangspunt is dat schade zoveel mogelijk wordt verhaald op de veroorzakers.

Het slachtofferloket Rotterdam van het arrondissementsparket (088 6992180) biedt bij ernstige zaken ook juridisch advies over het vorderen van de schade en eventueel voegen van de schadeclaim in het strafproces.

Het Instituut voor Psychotrauma (IVP) biedt acute gespecialiseerde psychosociale ondersteuning, waarop dag en nacht beroep kan worden gedaan door raadsleden, en andere politieke ambtsdragers, die te maken hebben gehad met agressie, geweld en bedreigingen. Ook de gezinsleden van de politieke ambtsdragers kunnen gebruik maken

van deze ondersteuning. Het alarmnummer/meldpunt van Instituut voor Psychotrauma kan worden ingeschakeld via 0418 683444.

Voor de bestuurders en de raadsleden van de gemeente Dordrecht wordt in (juridische) ondersteuning voorzien door:

- het Juridisch Kenniscentrum van het SCD (team schade en aansprakelijkheid).
- de dienstverlening die wordt gedekt door de algemene aansprakelijkheidsverzekering van de gemeente.
- de dienstverlening die wordt gedekt via de Collegebeschermingspolis, o.a. bestaande uit traumahulp en rechtsbijstand bij het verhalen van (loon)schade als gevolg van agressie en geweld door derden ontstaan in verband met de functie uitoefening.
- de dienstverlening die wordt gedekt door de Agressie ongevallenverzekering collegeleden - waarbij het financieel risico bij overlijden en/of blijvende invaliditeit is verzekerd alsook schade aan eigendommen met daarnaast een beperkte dekking voor ziektekosten. Als uitgangspunt is genomen dat de burgemeester, wethouders en raadsleden redelijkerwijs geen financieel nadeel moeten ondervinden van agressie/geweld.

De contacten hierover lopen via de gemeentesecretaris, de griffier en het JKC van het SCD.

Via het JKC onderhoudt de adviseur verzekeringen van het team Inkoop van het SCD de contacten met verzekeraar over de in te schakelen dienstverlening.

Bijlage

Handleiding voor politieke ambtsdragers

Uitgangspunten

Voor politieke gezagsdragers en voor democratisch gekozen volksvertegenwoordigers is het belangrijk dat zij gemakkelijk benaderbaar zijn, open in de samenleving kunnen

staan, het politieke debat vrij kunnen voeren, publieke taken vrij van dwang en drang kunnen uitoefenen en dat besluiten zonder druk genomen kunnen worden.

Voor de gemeente Dordrecht is grensoverschrijdend/ontoelaatbaar gedrag ook tegen haar politieke ambtsdragers onder geen beding acceptabel. Dit gedrag krijgt altijd een vervolg.

De individuele bestuurder of politicus doet altijd intern melding van grensoverschrijdend gedrag vanwege zijn of haar functie en overlegt vervolgens over de te volgen handelwijze. Elke melding van grensoverschrijdend gedrag wordt serieus genomen en met respect behandeld.

Wees bewust van de van invloed zijnde factoren die aanleiding kunnen geven tot incidenten. Probeer verschillende vormen van agressie te herkennen, taxeer de risico's en de-escaleer bij agressief gedrag.

Buiten het werken op locatie (Stadhuis, Stadskantoor) loop je meer risico. Heb altijd een opgeladen telefoon met voorgeprogrammeerde alarmnummers (politie en collega's) bij de hand en laat anderen weten waar je bent. Bij een mogelijk risico ben/ga je nooit alleen.

Bij een noodsituatie/acute dreiging bel altijd direct 112 !

Handelswijze bij vormen van ontoelaatbaar gedrag

a) Telefonische agressie

De eerste stap is er op te wijzen dat de toon van het gesprek niet respectvol is. Indien geen verbetering optreedt, waarschuwen dat de verbinding verbroken wordt als het gesprek op deze manier gevoerd blijft worden.

b) Schriftelijke agressie

Wanneer de boodschap, dat wil zeggen wat de burger/klant ons wil vragen, in een brief op een agressieve manier wordt verwoord, dan dient hij/zij daarop aangesproken te worden. Bij voorkeur in een gesprek, waarin nadat de burger is aangesproken het gesprek vervolgens gaat over de "echte" boodschap in de brief. Van het gesprek wordt een kort verslag gemaakt, wat naar de burger met een begeleidende brief wordt verzonden. Brief en verslag worden opgeborgen in het dossier. Daarna wordt op dergelijke brieven niet meer gereageerd. Indien mogelijk stel het schriftelijk stuk veilig als bewijsmiddel.

c) Verbale en (dreigende) lichamelijke agressie

In geval van verbale agressie waarbij sprake is van bedreigingen tegen het leven of goederen en/of tegen zijn/haar gezin of familie contact op nemen met griffier(+eigen fractievoorzitter)/gemeentesecretaris. De burgemeester wordt op de hoogte gebracht van de melding. De burgemeester zelf meldt een incident bij de gemeentesecretaris. De griffier wordt hiervan op de hoogte gebracht. Na overleg kan besloten worden tot doen van aangifte. **!!! Bij ernstige acute nood/agressie bel 112!!!**

Tijdens een noodgeval in een gemeentelijke locatie, zoals bijvoorbeeld in het Stadhuis en Stadskantoor, wordt naast 112 ook altijd het interne noodnummer gebeld (Piketdienst 06 53378852: technisch beheerders van het team Gebouwenbeheer). Bij geen gehoor is er een tweede lijn van de Piketdienst beschikbaar (06 51505694: team Gebouwenbeheer). De Piketdienst belt eveneens 112 en schakelt zo nodig de beveiligingsorganisatie Seris in.

d) Geweld tegen voorwerpen en vernielingen

Wanneer de agressie leidt tot geweld tegen voorwerpen wordt, in geval van schade, aangifte gedaan. Schade wordt te allen tijde verhaald op de veroorzakers.

e) Ordeverstoring van een raads-/commissievergadering (lokaalvredebreuk)

- bij ordeverstoring van een vergadering schorst de voorzitter de vergadering en verzoekt degene(n) die de orde verstoort/verstoren de ruimte te verlaten. Indien dit

geweigerd wordt, zal de voorzitter dit nog tweemaal doen (na drie vorderingen is er sprake van **lokaalvredebreuk**).

- de politie wordt via de Piketdienst opgeroepen (06 53378852 of bij geen gehoor 06 51505694).
- aanwezigen passen **geen** fysieke maatregelen toe om personen uit de ruimte of het gebouw te verwijderen, maar laten dit over aan de politie.
- alleen bij **fysieke agressie** naar een deelnemer of bezoeker van een vergadering is het toegestaan fysieke maatregelen toe te passen om de persoon in kwestie te ontzetten en/of te beschermen.
- tijdens een ordeverstoring wordt de internet uitzending van de vergadering stopgezet
- de voorzitter besluit in samenspraak met de griffier tot het doen van aangifte van de ordeverstoring.

Hoe te handelen na een incident

In geval van grensoverschrijdend/ontoelaatbaar gedrag tegen politieke ambtsdragers zijn de volgende personen contactpersoon:

- De griffier (voor raadsleden),
- de gemeentesecretaris (voor wethouders en de burgemeester).

Met de contactpersoon kan de betrokkene de zaak bespreken, afwegen of het gedrag al of niet norm overschrijdend was en ook belangrijk, een luisterend oor krijgen. Daarbij kan een inschatting gemaakt worden van eventueel te nemen maatregelen. Voorts kan de contactpersoon het sociale vangnet in kaart brengen en mogelijkheden van professionele begeleiding bespreken.

Welke maatregelen bij grensoverschrijdend gedrag ?

- Alle meldingen worden door de griffier respectievelijk de gemeentesecretaris geregistreerd in het Gemeentelijke Incidenten Registratiesysteem (GIR) van de gemeente.
- Bij grensoverschrijdend gedrag dient zo snel mogelijk een reactie naar de dader gegeven te worden. De dader dient in alle gevallen (dus ook bij lichtere vormen van grensoverschrijdend gedrag) aangesproken te worden op zijn gedrag, om dat deze nooit de indruk mag krijgen dat hij zich tegenover politieke ambtsdragers/medewerkers van de gemeente Dordrecht kan misdragen.
- Bij lichtere vormen van grensoverschrijdend gedrag wordt de dader de eerste keer gewaarschuwd door middel van een brief, die door de contactpersoon wordt verzonden. Hierin wordt aangegeven dat het gedrag onacceptabel is en dat de volgende keer aangifte wordt gedaan (modelbrief).
- Al naar gelang de ernst van het grensoverschrijdend gedrag kan de dader door middel van een locatieverbod verboden worden om genoemde locatie(s) te betreden.
- De brief met het locatieverbod wordt door het contactpersoon persoonlijk overhandigd of per aangetekende post verzonden naar de dader (modelbrief).
- Uitgangspunt voor de gemeente Dordrecht is dat bij strafbare feiten hiervan ten minste melding, dan wel aangifte wordt gedaan bij de politie. Strafbare feiten zijn handelingen en daden die gevolgen hebben voor het slachtoffer, zoals schade en letsel. Een melding is een registratie van een incident bij de politie, waarbij het verzoek wordt gedaan om alertheid. Hiervoor kan worden gekozen bij lichtere vormen van grensoverschrijdend gedrag, zoals belediging. Bij aangifte wordt altijd een proces verbaal opgemaakt en verzocht om vervolging van de dader. De aangifte moet door de betrokken bestuurder of het raadslid zelf worden gedaan. Daarbij wordt altijd de domicilie op het adres van de gemeente Dordrecht gekozen en nooit op het privéadres.
- Materiële en immateriële schade wordt altijd verhaald op de dader. Hiermee wordt ook het signaal gegeven dat het gedrag in geen enkel opzicht wordt geaccepteerd.
- Na een incident kan behoefte bestaan aan nazorg. Verschillende vormen van nazorg zijn beschikbaar, zoals o.a.: Collegiale steun (het verwerken van een schokkende gebeurtenis wordt vergemakkelijkt door de sociale steun met de omgeving), Landelijke vertrouwenslijn voor politieke gedragzagers en raadsleden (0800 2800 200), Contact met beroepsorganisaties, Slachtofferloket Rotterdam

(088 6992180), Het Instituut voor Psychotrauma (0418 683444), Traumahulp en rechtsbijstand gedekt uit Collegebeschermingspolis en Trauma Opvang door IZA Bedrijfszorg.

- De Arbeidsinspectie wordt binnen 24 uur gewaarschuwd door de griffier of de gemeentesecretaris als sprake is van een ernstig incident waarbij een politieke ambtsdrager lichamelijk of geestelijk letsel oploopt, in het ziekenhuis moet worden opgenomen, blijvende schade overhoudt aan de gezondheid of overlijdt aan de gevolgen.